

ENRIC SOLER I GODES, VINT ANYS DESPRÉS

Ricard Català Gorgues

Pedagog, docent i animador sociocultural

RESUM

Es compleixen vint anys del traspàs d'aquell homenot de la cultura valenciana, humanista i pedagog, com era **Enric Soler i Godes** (1903-1993). Primer de tot, un **mestre d'escola**, com a ell li agradava presentar-se, pioner de la renovació pedagògica i referent de l'escola en valencià. Però, també, un **mestre de la cultura**, compromés amb els nostres arrels i la nostra llengua, divulgador de les festes i de les tradicions valencianes.

PARAULES CLAU

mestre, pedagog, cultura popular, tradicions

ABSTRACT

Marks twenty years of the transfer of that man Valencian culture, humanist and teacher, as was Enric Soler i Godes (1903-1993). First, a school teacher, as he liked to be presented, a pioneer in educational reform and respect for the school in Valencia. But also a teacher of culture, committed to our roots and our language popularizer of the holidays and traditions of Valencia.

KEYWORDS

teacher, educator, popular culture, traditions

Enric Soler i Godes, 20 anys després.
Copyleft: Ricard Català i Gorgues

L'home múltiple, pròxim a l'humanisme

En la seua dilatada trajectòria vital i professional, tot i patir etapes prou arriscades, podem descobrir aquell “**home múltiple**”, tal i com ha quedat definit en una semblança a la seua figura, es a dir, una persona polifacètica, investigadora, pròxima a l'humanisme, que va conrear diverses vessants: la pedagogia, la cultura popular, el periodisme, la poesia, l'erudició, el dibuix i, fins i tot, l'humorisme.

...Poeta de la “generació de 1930”, erudit inabastable, “amador de les glòries valencianes”, compilador de curiositats, estudiós de les falles, periodista prolífic, gasetiller infatigable, corresponsal de l'exili, biògraf de cronistes, cronista del valencianisme cultural i ciutadà radicalment compromés amb el redreçament nacional del nostre poble. Era un home múltiple amb una presència remarcable en tots aquests mons. (Cortés, 2001)

L'any 1933 pot representar, molt bé, eixa definició d'home múltiple, un moment de la seua vida molt dinàmic i prolífic en tots els seus àmbits d'actuació, quan en Enric Soler i Godes fa eclosió tota la seua creticitat poètica, manifestada en la publicació del seu primer poemari “I el cel es blau”, amb un joliu pròleg de l'altre insigne mestre Carles Salvador.

...I el cel és blau. Fixeu-vos, amics, fixeu-vos. El cel és blau. Eixiu a la porta de l'obrador; acosteu-vos al finestral del despatx; poseu el muscle recolzat al batent de la finestra o del balcó i eleveu els ulls al cel. Abandoneu un moment la feina de cada dia i fiteu l'aire clar del cel valencià.(...)

Retornem a la poesia, amics. Retornem a ella en este senyaladíssim any 1933. Potser la teniem una mica en oblit. I si ens oblidem d'ella ens se farà escàpola per enutjada... (Carles Salvador, 1933)

Com també va ser el compromís de Soler i Godes, mestre a Sant Joan de Moró, per la renovació pedagògica, amb la seua participació en la II Setmana Cultural Valenciana (del 23 al 30 de juliol) i, com no, en aquella I Colònia Escolar Valencianista (del 12 d'agost al 11 de setembre), a més de les seues habituals col.laboracions periodístiques, amb l'abordament de temàtiques prou variades, entre elles, sobre les festes i les tradicions valencianes.

Vespres de la I Colònia Escolar Valencianista, hi trobem als diaris alguns articles sobre la publicació del seu llibre de poemes “I el cel es blau”. Al diari “Luz” de Madrid, en la seua edició del 10 de juliol, es publica una breu ressenya laudatòria, però molt intensa, de la seua obra poètica i amb apunts sobre la seua tasca como a mestre, signat per Sanchis i Zabalza.

Exacto, el poeta ese poeta que fomenta el cultivo de la inteligencia desde una modesta escuela de Moró, del Maestrazgo, dedicando además tiempo a sus intervenciones en el periódico y a las asambleas profesionales, tiene todavía unos minutos para elevar sus ojos al cielo y ver cómo es azul esa inmensa cúpula del País Valenciano. (Sanchis i Zabalza, 1933)

Una altra lloança sobre la seua obra poètica es pot llegir, unes setmanes després, en l'edició del 2 d'agost del diari "Heraldo de Castelló", subscripta, en esta ocasió, per Eduardo Bull i publicada també en "El Mercantil", segons consta en la signatura. Ací, també, es fa una referència sobre la seua tasca com a mestre, que es combina amb el conreu de l'art poètic.

El poeta une a sus actividades literarias la noble ocupación del educador. Es maestro es un pueblecillo pino y agreste, enraizado en la entraña del Maestrazgo: la villa de Moró. Y allí, cuando termina la santa tarea de moldear las infantiles inteligencias, el poeta sale en busca de la naturaleza, que se le ofrece pródiga y magnífica. Dio la naturaleza al poeta el aire purísimo de las cumbres, sus horizontes dilatados, el aroma de sus tierras feraces y él dio a la naturaleza su canción, le devolvió la canción de esa naturaleza que él había tomado y asimilado. (Bull, 1933)

De la seua participació en la II Setmana Cultural Valenciana, el mateix Soler i Godes publica una crònica, molt entusiasta, en l'edició del 10 de agost del setmanari català "Mirador", publicació on col.aborava de forma periòdica.

Set dies valencianistes, eminentment valencianistes, del matí a la nit, en els quals s'han celebrat uns trenta actes entre conferències, visites i discursos. S'ha fet més obra valenciana en aquets dies que en vint anys enrera (...)

Al poble se li ha parlat amb la seva llengua –entremig d'aplaudiments i visques– de la seva pàtria tan menystinguda, del seu idioma tan menyspreat, de la seva economia tan desconeguda i tan explotada, dels seus llibres, d'eixa nostra ignorada i gloriosa literatura, de la seva música plena d'encís i sensualitat, del seu teatre sense obres ni autors, de la seva poesia plena de ritme melodiós i sentimental. (Soler i Godes, 1933)

Tot l'entusiasme manifestat per part d'Enric Soler i Godes, no és ni més, ni menys que la continuació d'allò engegat l'any anterior, amb els esdeveniments viscuts aquell 1932, entre altres, amb el seu pas per l'Escola d'Estiu de Barcelona, d'on portaria les idees pedagògiques del francès Célestin Freinet, i també de la seua militància activa en la I Setmana Cultural Valenciana, tot desenrotllat durant un mes de juliol pletòric.

Però, no va quedar en això, perquè a les acaballes de l'any, Soler i Godes es va convertir en un dels privilegiats cosignants de les Normes de Castelló, a la seua ciutat natal, que bé segur, va marcar la seua posterior trajectòria, junt a les altres vivències d'aquell gloriós any, afegint tot allò que va fer l'any 1933, on la Colònia Escolar Valencianista haurà d'ocupar un lloc preeminent.

El mestre i animador de la I Colònia Escolar Valencianista

L'any 1989, l'**Institut Valencià de la Joventut (IVAJ)**, a través de l'**Escola d'Animadors Juvenils (EAJ)**, va retre homenatge a Enric Soler i Godes, recordant la seua participació com a jove mestre i animador en la **I Colònia Escolar Valencianista**, d'aquell 1933, este any es compleix, per tant, el vuitanta aniversari i, per això, es mereix, encara que siga una breu crònica, amb algunes aportacions documentals que, creguem, poden ser inèdites.

Aquella I Colònia Escolar Valencianista va tindre lloc al paratge de l'Ermitori de Sant Pau d'Albocàsser (Alt Maestrat), del 12 d'agost a l'11 de setembre de 1933, organitzada a través de la Societat Castellonenca de Cultura, a instàncies de Gaetà Huguet i sent president de l'entitat Salvador Guinot.

Per sufragar les despeses de la Colònia, l'entitat organitzadora va rebre una subvenció de quatre mil pessetes per part del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts, tal i com es pot comprovar en la "Gaceta de Madrid" del 2 d'agost de 1933.

D. Salvador Gunat (sic) Vilar, Presidente de la Sociedad de Cultura de Castellón, 4.000 pesetas, que se librarán contra la Delegación de Hacienda de Castellón a nombre de dicho Presidente. (Gaceta de Madrid, 2-8-1933)

A la Colònia, hi varen acudir vint-i-quatre xiquets de la ciutat de Castelló, baix la direcció de l'insigne Carles Salvador i Gimeno i amb la col.laboració, a més d'Enric Soler i Godes, d'Antoni Porcar i Candel i de Francesc Boix i Senmartí, tots ells mestres en actiu i militants valencianistes.

De Francesc Boix, el primer dels quatre mestres que va morir i molt aviat, víctima d'un desgraciat accident domèstic, hi coneguem una primera crònica de la Colònia, publicada al "Diario de Castellón", en la seua edició del 18 d'agost, es a dir, durant el primers dies, de la que es transcriu una part de forma literal.

En Sant Pau (Albocàcer), lloc de quietud i remans de pau per a l'esperit, s'hosteja enguany la primera Colonia de la Castellonenca de Cultura; sota el

Enric Soler i Godes, 20 anys després.
Copyleft: Ricard Català i Gorgues

porxets centenaris de l'ermitori; vint-i-quatre xiquets de la ciutat reben a la vegada que besos del sol, caricies del vent de muntanya i abundant i sustanciós aliment per al cos, lliçons de Patria i cultura nostrada. (Boix, 1933)

De la vida de la Colònia, sabem, sobre tot, a partir dels testimonis escrits per part d'Enric Soler i Godes, uns molt pròxims a les dates de la Colònia, altres més llunyans en el temps. El primer testimoni de Soler i Godes va quedar plasmat a la revista nacionalista "El Camí", núm. 78, del 2 de setembre de 1933, escrit a Sant Pau d'Albocàsser, encara durant el funcionament de la mateixa Colònia, on podem delectar-nos amb l'entusiasme que es transmés i també amb una certa emotivitat de tot allò que es viu i es fa a la Colònia.

Juguen i treballen tots el infants sense escarot, amb silenci, com s'ha creat i com va sortir la Colònia de Castelló.

Alternem la tasca i l'esplai sense donar-se compte, ja que juguen treballant i treballen jugant.

Cants, excursions, passeig amb explicacions i lliçons ocasionals, visites, converses, jocs, gimnàstica, contes i narracions, tot amb una caire senzill i de passar l'estona fa agradable la tasca diària vessant d'amor a la Pàtria.

Moments sublims al matí i vesprada, a l'hissar la nostra senyera, mentres la xicalla canta entusiasmada el Vent de Ponent.

I després, les menjades amb ells, en aquelles cares de joia; les xarretes sota l'alzina en el bosc, i el silenci general al començar el conte, que amb tanta insistència han demanat tots a la vegada. (Soler i Godes, 1933)

En eixe mateix article, Soler i Godes ens trasllada el quefer de cadascú dels mestres: Carles Salvador donava les lliçons de Llenguatge, reforçant el vocabulari i la gramàtica valenciana, tal vegada una experimentació dels seus cursos de valencià; Francesc Boix explicava, de manera pràctica, Història Natural, replegant els xiquets, a les rodalies de Sant Pau, minerals, plantes i insectes per a fer una mena de Museu Natural; Antoni Porcar, "esperit selecte i ple d'entusiasme per les coses de la Pàtria", explicava Història de l'Art Valencià, i d'ell mateix diu que feia un curs de Història del País Valencià.

Tot allò, Soler i Godes va tornar a recordar-ho cinquanta anys després, amb un article publicat al “Periódico Mediterráneo”, de l’1 de setembre de 1983, on es fa també ressó, entre altres commemoracions, de l’aniversari de les Normes de Castelló (1932) i de la II Setmana Cultural Valenciana (1933), fites abans referenciades.

La colònia, organitzada per Carles Salvador, rodà com una seda. No va haver ni el més petit conflicte, ni entre els mateixos xiquets; la tasca i el lleure, els jocs i les excursions complien de sobre les hores del dia. Dels xiquets ferem tres grups per als tres mestres que allí estàvem, les classes no eren memoristes, el nostre quefer consistia en converses referides al País Valencià. (Soler i Godes, 1983)

A l’ermitori de Sant Pau d’Albocàsser va quedar col·locada, l’any 1989, una placa commemorativa com a record i testimoni d’aquella Colònia Escolar Valencianista, “una empresa quallada d’entranyables amors a la nostra terra, i a la nostra llengua”, segons paraules d’Enric Soler i Godes, en un parlament que va fer en l’acte institucional organitzat en aquell paratge i on, precisament, se li va retre homenatge per part del món de l’animació sociocultural i juvenil.

La seua memòria i el seu llegat

Com es pot comprovar, d’Enric Soler i Godes ha quedat preservada la seua memòria i també el seu llegat, malgrat els entrebancs d’una part de la societat valenciana, a través de diverses institucions i entitats, entre les quals cal destacar la **Fundació Càtedra “Enric Soler i Godes”**, en la que hi participen la Universitat Jaume I, l’Ajuntament de Castelló de la Plana, la Diputació de Castelló i els propis hereus familiars.

Entre altres iniciatives d’esta institució, cal fer menció de la convocatòria anual del “**Premi Enric Soler i Godes a la Innovació Educativa**”, adreçat a tots els professionals de tots els nivells educatius que realitzen la seua pràctica docent en valencià i per a l’àmbit territorial de les comarques de Castelló.

La Fundació Càtedra Enric Soler i Godes es va crear amb les intencions de retre homenatge al mestre Soler i Godes, crear un espai que fomenta la relació entre la universitat i l’ensenyament no universitari, afavorir les investigacions didàctiques i pedagògiques, fomentar la innovació educativa en tots els aspectes vinculats a la renovació pedagògica i a la creació de materials didàctics, amb la finalitat d’anar construint l’escola valenciana. (Portal de la Fundació Càtedra Enric Soler i Godes)

Per la seua part, la **Societat Coral “El Micalet”** de València, també convoca

Enric Soler i Godes, 20 anys després.
Copyleft: Ricard Català i Gorgues

i atorga anualment el “**Premi Enric Soler i Godes d’ experiències pedagògiques a l’ escola**”, d’ aplicació pràctica a l’ escola segons les bases i un dels premis que conforma els premis Miquelet, anys d’ arrere patrocinat per Caixa Popular i, actualment, per la Fundació Teodulfo Lagunero.

L’ objecte del premi és, honorar la figura del mestre Enric Soler i Godes, que tant va contribuir al llarg de la seua vida a la dignificació del valencià, millorant el procés d’ aprenentatge a l’ escola; valorant que la idoneïtat dels treballs presentats siguen aprofitables per als centres escolars. (Bases de la convocatòria de 2013)

Del món de la festa, l’ **Associació d’ Estudis Fallers (ADEF)**, promou anualment el “**Premi Soler i Godes**”, en memòria del que va ser el seu president i fundador, a més de gran estudiós de la festa fallera; premi al millor article de temàtica relacionada amb les Falles, publicat en un llibret de qualsevol comissió fallera de la comarca de l’ Horta.

En els últims anys, els llibrets de falla han obert les seues planes per acollir articles diversos que contribueixen a la creació i la reflexió al voltant de la festa de les Falles. Amb este objectiu, s’ apleguen l’ esforç editorial que duen a terme les comissions de falla i la participació de col·laboradors individuals.

Amb la voluntat de distingir i guardonar este treball conjunt, l’ Associació d’ Estudis Fallers (ADEF), convoca un premi al millor article de temàtica relacionada amb les Falles publicat en un llibret gran o infantil de qualsevol comissió fallera de la comarca de l’ Horta. El premi du el nom d’ Enric Soler i Godes, en memòria del president fundador de l’ ADEF i estudiós de les Falles. (Portal de l’ ADEF)

De la seua contribució a la investigació de la festa de les falles, no es pot oblidar, almenys, que Enric Soler i Godes va participar en la magna obra col·lectiva “**Historia de las Fallas**”, editada l’ any 1990 pel diari Levante-EMV, periòdic del que va ser col·laborador històric, fins i tot baix la capçalera “El Mercantil Valenciano”. La seua experta participació en aquell acurat estudi sobre les falles es pot considerar la culminació de totes les aportacions que, al llarg de la seua vida, va fer per la difusió de la festa ígnia, com ell la identificava, bé a través de la premsa escrita, o bé a través de les revistes falleres.

I la publicació d’ aquesta obra va fer de catalitzador: l’ equip redactor constituí, aquell mateix 1990, sota la presidència d’ Enric Soler i Godes (destacat poeta, pedagog i historiador...) l’ Associació d’ Estudis Fallers, amb l’ objectiu de fomentar i divulgar l’ estudi de la festa fallera en les seues diverses dimensions (històrica, estètica, sociològica, literària, econòmica...). Un objectiu que parteix de la base que l’ estudi sistemàtic, rigorós i continuat de les Falles contribueix a enriquir-les, ja que permet valorar-les i percebre-les com el ric patrimoni cultural que són. (Portal de l’ ADEF)

També en 1933, Enric Soler i Godes va publicar un extens article, a quatre columnes, sobre la festa de les falles de Sant Josep, en el setmanari "Mirador", en esta ocasió en la seua edició del 9 de març, on assenyalava amb visió crítica i, a més, detectant el punt d'inflexió d'una festa en expansió, que s'anava transformant en una festa més monumental i centralitzada, en detriment d'aquella espontaneïtat inicial d'una festa veïnal i satírica.

Les coses han canviat i ja no es fan com abans; ara tot s'ha pres amb més serietat, fins hi ha un Comité central fallero que s'encarrega de fer festejar i donar importància al costum que fou només popular.

El artistes fan monuments em comptes de falles i aquest any es plantaran la nit del 16 i es cremaran la nit del 19 de març. (Soler i Godes, 1933)

A més, afegia que la festa "havia perdut aquella emoció popular que tenia abans, però ha guanyat el comerç i la ciutat", fent-se ressó de la implantació de la setmana fallera i també de la seua projecció turística, que ja venia d'uns anys cap ací.

El mestre d'escola reconegut

En l'àmbit escolar, Enric Soler i Godes va obtindre el millor reconeixement per a un mestre i pedagog: donar nom a un **centre d'educació infantil i primària a Castelló de la Plana**, com s'ha dit abans la ciutat on va nàixer, així com a **l'institut d'educació secundària de Benifaió**, últim lloc de la seua tasca com a docent.

I en vida, Soler i Godes va rebre guardons i homenatges, com el premi "**Miquelet d'Honor**", atorgat l'any 1989, per part de la Societat Coral "El Micalet", com a sotasignant de les Normes de Castelló de 1932, base normativa del valencià actual.

La Societat Coral El Micalet, una de les entitats més arrelades i compromeses amb la ciutat de València i amb el país, organitzava el 10 de novembre el sopar on es lliurarien el IXé premi de narrativa juvenil Enric Valor, patrocinat per edicions El Bullent, i el II Premi Miquelet d'Honor, concedit en aquesta ocasió a Enric Soler i Godes, l'únic de la reunió d'intel.lectuals que signaren les normes ortogràfiques del 32, les Normes de Castelló, que encara és viu. (Butlletí ACPV núm. 5, 1989)

A més, la Generalitat Valenciana li va atorgar, en 1991, la **Distinció al Mèrit Cultural**, en reconeixement a la seua destacada trajectòria en el camp de la pedagogia i per la seua contribució al desplegament de la cultura valenciana, tal i com va quedar reflectit en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, del 8

Enric Soler i Godes, 20 anys després.
Copyleft: Ricard Català i Gorgues

d'octubre, on apareix allò més significatiu de la seua trajectòria i de les seues aportacions pedagògiques i culturals.

El Sr. Enric Soler i Godes, mestre, poeta i escriptor, té una trajectòria destacada en el camp de la pedagogia i en la cultura i la llengua dels valencians, i n'està àmpliament compromés amb la defensa mitjançant la investigació d'arxius i la seua vocació difusora i impresora continuant l'obra dels seus mestres, Pompeu Fabra i Carles Salvador.

Interessat per les tècniques de la impressió, va adquirir una impremta que el va ajudar, mitjançant la creació de la revista Sembra, a coordinar el dinamisme didàctic i el coneixement del valencià durant els anys de la postguerra.

Va tenir una intervenció destacada en la consecució del consens que va permetre la signatura de les anomenades Normes de Castelló i fou president de la Secció de Literatura de Lo Rat Penat fins a 1979. (DOGV 8-10-1991)

La seua memòria perdura en pobles i ciutats

L'empenta pedagògica i cultural d'Enric Soler i Godes també ha quedat impresa en pobles i ciutats de les nostres terres. Alguns municipis han posat **el seu nom a un carrer**, com a Castelló de la Plana, Aldaia, Alzira, Monserrat, Xirivella i Bellreguard. Com es fa palés, en eixa relació de localitats no apareix la ciutat de València, a voltes ingrata i també desmemoriada, que com a cap i casal, li deu, almenys, un carrer o una plaça al seu il.lustre veí, resident durant el transcurs dels anys i lloc on va acomiadar-se d'este món el 7 de gener de 1993.

D'altra, caldria confeccionar-li un "**auca**", com una forma creativa de rendir tribut a la seua vida i trajectòria, fent divulgació, entre xiquets i joves, de tot allò que va aportar, tal i com s'ha fet amb altres fills il.lustres de la nostra cultura: Enric Valor, Vicent Andrés Estellés, Manuel Sanchis Guarner o el propi Joan Fuster. I en el seu cas, quasi amb major raò, per la vinculació que va tenir amb el món de la il.lustració i, sobre tot, al món de les falles, on l'auca suposa un dels seus elements més originals, junt als epigrames i col.loquis, d'aquella literatura popular de cordell i canya que Soler i Godes va investigar i difondre.

En definitiva, d'aquell mestre de la paraula, Enric Soler i Godes, fill de mestre i també impressor, sempre ens quedaran els seus escrits, la seua poesia, els seus dibuixos, però també el seu compromís, la seua tenacitat i, perquè no, la seua bonhomia.

RECULL DE FONTS DE CONSULTA

Obra bàsica:

DD. AA. (2001): *Enric Soler i Godes: L'Escola i la Cultura*. Universitat Jaume I, Castelló de la Plana

<http://books.google.es/books?id=oHh6owqquG4C&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>

Hemeroteca històrica:

Anònim (1933): "Colonia de Vacaciones de la Societat Castellonenca de Cultura", en *Heraldo de Castellón*, edició 31-8-1933, p. 1

Boix, J.F. (1933): "De les nostres Colònies. La de la Castellonenca de Cultura", en *Diario de Castellón*, edició 18-8-1933, p. 2

Bull, E. (1933): "I el cel és blau. Versos de Soler Godes", en *Heraldo de Castelló*, edició del 2-8-1933, p. 1

Ministerio de Instrucción Pública y Bellas Artes (1933): "Órdenes disponiendo que se encargue a las entidades que se expresan la organización por cada una de ellas de una Colonia escolar", en *Gaceta de Madrid*, 214, 2-8-1933, p. 795

<http://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1933/214/A00794-00796.pdf>

Sanchis i Zabalza (1933): "Poesía valenciana: I el cel es blau...", en *Luz*, edició del 10-7-1933, p. 10

<http://hemerotecadigital.bne.es/issue.vm?id=0003549107&search=&lang=es>

Soler i Godes, E. (1933): "Les Falles de Sant Josep", en *Mirador*, edició 9-3-1933, p. 2

http://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.cmd?path=4037249

Soler i Godes, E. (1933): "Segona Setmana Cultural Valenciana", en *Mirador*, edició 10-8-1933, p. 3

http://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.cmd?path=4037271

Soler i Godes, E. (1933): "La Colònia de Vacances de la Societat Castellonenca de Cultura. Tasca i Esplai", en *El Camí*, 78

<http://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/24362>

Soler i Godes, E. (1983): "Una Colònia Escolar Valencianista. Fa cinquanta anys a Sant Pau d'Albocàsser", en *Mediterráneo*, edició 1-9-1983, p. 13

http://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.cmd?path=5090178

Altres fonts de consulta:

DD.AA. (1990): *Historia de las Fallas*. Levante-EMV, València

Ressenya de la publicació: <http://estudisfallers.fallas.com/Historiadelesfalles.htm>

DD.AA. (1990): "Anexos" (Sobre la I Colònia Escolar Valencianista), en *Revista Animació*, 9, pp. 135-146

<http://www.gvajove.es/ivaj/export/sites/default/IVAJ/es/ivaj/Publicaciones/Animacio>

[09.pdf](#)

Dolç, M. (1994): “El Camí. Setmanari valencianista. Ciutat de València (1932-1934)”, en *Treballs de Comunicació*, 5, pp. 151-166

<http://www.raco.cat/index.php/TreballsComunicacio/article/view/246583>

Falomir, V.: “La Sociedad Castellonense de Cultura (1920-1939)”, edició digital

<http://normesdecastello.com/phocadownload/estudis/080-096.pdf>

Garcia Grau, M. (1994): “Enric Soler i Godes: la constància i el mestratge (Castelló, 1903 – València, 1993)”, en *Poètiques i voluntats per a una societat perifèrica*, pp. 89 i ss., PAM, Barcelona

Meseguer, Ll. (1993): “Paraules per Enric Soler i Godes”, en DD.AA., *Jornades de la Secció Filològica de l’IEC a Castelló*, pp. 11-20, IEC-UJI

Pellicer, J.E. (2003): *L’ensenyament de la llengua catalana al País Valencià (1238-1939) – Tesi doctoral*, Universitat de València

Veure: Una experiència didàctica a l’aire lliure: «La Colònia Escolar Valencianista», p. 429 (p. 432 pdf)

<http://www.tdx.cat/handle/10803/9624>

Pitarch, V. (2003): “Setanta anys de la Colònia Escolar Valencianista”, en *Serra d’Or*, 528, pp. 34-35

Ressenya de l’article: <http://traces.uab.cat/record/47242?ln=es>

Viché, M. (2003): “Sant Pau, un símbol del valencianisme polític i lingüístic, la renovació pedagògica i l’educació en el lleure”, en *Revista Animació*, 16, pp. 9-11

http://www.gvajove.es/ivaj/export/sites/default/IVAJ/es/ivaj/Publicaciones/Animacio_16.pdf

Portals d’internet:

Portal de l’Associació d’Estudis Fallers:

<http://www.estudisfallers.org/>

Portal de l’Arxiu Municipal de Castelló – Hemeroteca:

<http://archivo.castello.es/valencia/index.html>

Portal de la Biblioteca Virtual Joan Lluís Vives – Normes de Castelló:

<http://www.lluisvives.com/servlet/SirveObras/jlv/01316108600682054644802/index.htm>

Portal del Diari Oficial de la Comunitat València – Distinció al Mèrit Cultural 1991:

http://www.docv.gva.es/datos/1991/10/08/pdf/1991_822812.pdf

Portal-blog “De la festa, la vespra. Festes de València al segle XIX”:

<http://vespradefesta.blogspot.com.es/>

Portal de la Fundació-Càtedra “Enric Soler i Godes”:

<http://www.uji.es/infoinst/monuji/fundacio/soler.html>

Portal de la Fundació Josep Irla – Memòria valencianista:

<http://www.memoriavalencianista.cat/plana.php?veure=inici>

Portal de la Fundació Josep Irla – El valencianisme republicà:

<http://irla.cat/expovalencianisme/>

Portal de l’IES Enric Soler i Godes de Benifaió – Biografia:

Enric Soler i Godes, 20 anys després.

Copyleft: Ricard Català i Gorgues

<http://www.iesenricsolerigodes.com/drupal/node/17>

Portal Repositori UJI – Arxiu documental d'Enric Soler i Godes:

<http://repositori.uji.es/xmlui/handle/10234/23152>

Portal de la Societat Coral “El Micalet”:

<http://www.elmicalet.cat/>

COMO CITAR ESTE ARTÍCULO: Català Gorgues, Ricard ; (2013); Enric Soler i Godes, 20 anys després ; en <http://quadernsanimacio.net> ; nº 18, julio de 2013; ISSN: 1698-4404

**Enric Soler i Godes, 20 anys després.
Copyleft: Ricard Català i Gorgues**